

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs remissvar Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. (SOU 2024:15)

LO har valt att lämna remissyttrande över SOU 2024:15 och de delar som berör LO-förbundens medlemsgrupper. LO har valt att kommentera några av utredningens förslag och särskilt kommentera vilka problem som finns med dagens system samt en tänkbar och bättre väg framåt.

Sammanfattning av LOs synpunkter

- LO vill se en modell för arbetskraftsinvandring från tredje land som bygger på tre ben:
  1. Behovsprövad arbetskraftsinvandring – Arbetskraftsinvandring från tredje land ska vara tillåten till bristyrken. Bristbedömningen ska ske genom en myndighetsbaserad behovsprövning där arbetsmarknadens parter ska bjudas in att delta i bedömningen,
  2. Krav på god försörjning – Arbetskraftsinvandring ska ske på villkor som uppfyller kravet om god försörjning,
  3. Svenska kollektivavtal ska gälla i Sverige – När villkoret om god försörjning är uppfyllt ska arbetskraftsinvandraren ha arbetsvillkor som är minst lika bra som de villkor som regleras i svenska kollektivavtal.
- LO tillstyrker avskaffandet av spårbyte och delar utredningens bedömning att systemet inte fungerat ändamålsenligt,
- LO avstyrker förslaget på ett höjt lönekrav om 100 procent av svensk medianlön (34 200 kronor mars 2024) samt att det nya lönekravet ska ersätta kravet om god försörjning som är 80 procent av svensk medianlön.
- LO tillstyrker exkluderingen av vissa yrken. Med tanke på de rapporter om problem som i dag finns på delar av arbetsmarknaden enligt myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet, delegationen mot arbetslivskriminalitet, ideella sektorn som arbetar mot olika former av exploatering och människohandel och från LOs medlemsorganisationer anser LO att det är ett bra förslag. LO anser att de nio myndigheterna i samverkan mot arbetslivskriminalitet ska vara behjälpliga regeringen i

framtagandet av denna lista som bör vidgas till fler identifierade riskyrken.¹ En exkludering av fler yrken med stora problem och risker för arbetslivskriminalitet och exploatering av arbetstagare skulle även förenkla handläggningen för Migrationsverket. Myndigheten skulle då behöva lägga mindre resurser än i dag på att granska ärenden till de så kallade riskbranscherna där dessa yrken återfinns.

- LO avstyrker förslaget att säsongarbetstiden förlängs från sex till nio månader. Att förlänga tillståndstiden för alla säsongarbetare är en onödig regeländring eftersom arbetsgivarna redan har förutsättningar att ansöka om förlängning för enstaka anställda. LO anser inte att förslaget kommer få avsedd effekt utan tvärtom, kommer leda till ett ökat missbruk.

Dagens system för arbetskraftsinvandring fungerar inte

LOs utgångspunkt är att vi behöver en rörlighet på arbetsmarknaden och över landsgränserna, men det får aldrig ske till priset av dumpade löne- och arbetsvillkor, usel och farlig arbetsmiljö eller att människor lever under slavliknande förhållande. Arbetskraftsinvandringen ska inte bidra till att pressa ner löner och villkor för arbetare i Sverige. Ett system utan ordning och reda är skadligt både för arbetskraftsinvandraren själv och för kollektivet av arbetare. Detsamma gäller för företag som vill göra rätt och följa lagar och regler på svensk arbetsmarknad.

LO anser inte att det nuvarande regelverket för arbetskraftsinvandring är ändamålsenligt. De förändringar som genomfördes den 15 december 2008 syftade till att stöpa om systemet från arbetsmarknadens behov av arbetskraft till arbetsgivarnas behov av arbetskraft. Något som lett till ett system med stora maktförskjutningar till arbetsgivarsidans fördel på bekostnad av arbetstagaren. De förväntade effekterna om att Sverige skulle bli ett mer attraktivt land för högkvalificerad arbetskraft än innan reformen har inte infriats.²

Systemet har i stället lett till en kraftig ökning av arbetskraft från tredje land till yrken med krav på låga yrkeskvalifikationer samtidigt som arbetsmarknaden är i behov av yrkesarbetare till yrken med omfattande krav på kvalificerade yrkeskunskaper. Något som år efter år illustreras i Migrationsverkets statistik. I tabellen nedan listas de tio vanligaste yrkena som arbetskraftsinvandrare från tredje land arbetar i 2023. I tabellen nedan framgår att sex av de tio största yrkesgrupperna återfinns i LO-yrken samt

¹ [Så jobbar myndigheterna mot arbetslivskriminalitet – Arbetsmiljöverket \(av.se\)](#)

² Se till exempel Tillväxtverket som i sin rapport *Konkurrensen om internationell kompetens* skriver ”Litteraturgenomgången av arbetskraftsinvandras upplevelser och våra intervjuer med arbetsgivare visar att det svenska systemet uppfattas som svårt att överblicka och ibland leder till att högkvalificerade väljer andra länder där framtiden ter sig mindre osäker.” (s.9) [Konkurrensen om internationell kompetens – Sverige som ett attraktivt land för högt kvalificerade arbetskraftsinvandrare \(tillvaxtanalys.se\)](#)

att merparten av dessa arbetstagare kommer till yrken med låga kvalifikationskrav.³ LO anser att det är problematiskt att systemet tillåter arbetsgivare att rekrytera arbetskraft från tredje land till yrken där det inte råder arbetskraftsbrist samtidigt som arbetslösheten är hög bland grupper i Sverige som skulle kunna utföra arbetet.

5

Beviljade arbetstillstånd för arbetstagare utanför EU/EES – största yrkesgrupperna 2023

Yrkesgrupp	jan–dec 2023
Bärplockare och plantörer m.fl.	5 240
It-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl.	3 703
Ingenjörer och tekniker	1 692
Civilingenjörstrycken	1 479
Snabbmatpersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.	761
Växtodlare inom jordbruk och trädgård	734
Städare och hemservicepersonal m.fl.	475
Kockar och kallskänkor	474
Skogsarbetare	461
Drift-, support- och nätverkstekniker m.fl.	390
Övriga	5 414
TOTAL	20 823

Arbetare utnyttjas i andra syften än arbetskraftsförsörjning

LOs uppfattning är att arbetsgivare som rekryterar arbetskraftsinvandrare till yrken utan krav på yrkeskvalifikationer gör det till villkor och ersättningsnivåer som understiger de som finns i svenska kollektivavtal. I många fall tillämpas arbetsvillkor som utgör människoexploatering och i värsta fall utgör de människohandel och tvångsarbete. Det leder även till en sämre fungerande arbetsmarknad där seriösa aktörer kan få allt svårare att bedriva sina verksamheter på grund av osund konkurrens, främst inom personalintensiva sektorer.

Den rädsla och maktlöshet som många arbetskraftsinvandrare känner på grund av att de är i en beroendeställning, behandlas dåligt eller utsätts för hot och våld är tyvärr vanlig men inte desto mindre helt oacceptabel. Denna

³ [Statistik om arbetstillstånd - Migrationsverket](#)

kränkande behandling leder till att många arbetskraftsinvandrare inte vågar organisera sig fackligt eller anmäla sina arbetsgivare till ansvariga myndigheter när dom på olika sätt bryter mot lagar och regler.

Det finns även rapporter från till exempel Riksrevisionen om att systemet utnyttjas av oseriösa och kriminella aktörer genom handel med uppehålls- och arbetstillstånd. Med hjälp av olika upplägg erbjuds individer som vill migrera och starta upp ett nytt liv i Sverige – men saknar asylskäl – att köpa ett arbetstillstånd. Men denna handel garanterar varken tillstånd eller jobb och samtidigt som den försätter migranten i ekonomisk skuld och beroendeställning till den rekryterande aktören som finns i Sverige.

Systemet för arbetskraftsinvandring från tredje land har blivit ett oöverskådligt lapptäcke

Utredningen föreslår att den nya ordningen för arbetskraftsinvandringssystemet ska utgå ifrån ett lönegolv i nivå med svensk medianlön. LO anser inte att detta kommer ge den effekt som regeringen avser och avstyrker därmed förslaget. LO anser att de undantag från lönegolvet som utredningen föreslår för att få ett tillräckligt flexibelt – och i praktiken – fungerande arbetskraftsinvandringssystem leder fel. Effekten kommer bli ett än mer komplext och svåröverblickbart regelverk för både Migrationsverket, arbetsgivare och arbetstagare. Detta gynnar inte svensk arbetsmarknad och vårt behov att attrahera arbetskraft från tredje land till våra bristyrken.

De många rapporterna om exploatering och människohandel har lett till olika förändringar i utlänningslagen och i Migrationsverkets handläggning. Konsekvenserna av dessa förändringar är att den reform som syftade till ett förenklat regelverk som skulle öka attraktiviteten för Sverige som arbetsmarknad för den migrerande arbetskraften, i stället blivit ett alltmer oöversiktligt lapptäcke med mängder av regler och tillämpningar som över tid förändrats. Detta har lett till att Migrationsverket handlägger många ärenden som kräver omfattande handläggning, med långa handläggningstider som följd.

Detta har försvårat, för både rekryterande företag och den migrerande arbetskraften, att förstå vad som gäller, när tillstånd kan förväntas bli beslutade och när arbetet i Sverige kan påbörjas. När arbetet väl påbörjats råder det osäkerhet om vilka regler som gäller och vilka bedömningar som görs vid förlängningsansökan av ett arbetstillstånd. Migrationsverket har i början på 2024 påbörjat ett nytt arbetssätt som syftar till att korta handläggningstiderna men det är för tidigt att utvärdera det nya arbetssättet.

Inför behovsprövning som huvudregel för ett bättre system för arbetskraftsinvandring

LO anser att det är mycket mer ändamålsenligt om regeringen går vidare med en modell som bygger på en myndighetsbaserad behovsprövning av arbetskraftsbehovet. Om Arbetsförmedlingens nya bristyrkesbedömningar blir mer träffsäkra än de som funnits tidigare kommer Arbetsförmedlingen på ett mer effektivt sätt kunna fånga upp vilka arbetskraftsbehov som finns. Det i kombination med att arbetsmarknadens parter bjuds in och är en del i denna bedömning borgar för ett mer robust och träffsäkert system. Här kan det även vara klokt av regeringen att noggrannare undersöka och utvärdera vilka åtgärder andra länder vidtar för att få utförliga bedömningar av arbetsmarknadens behov. I till exempel Danmark kan ett yrke listas av en arbetslöshetskassa om denna anser att det finns en nationell brist på kvalificerad arbetskraft för yrket i fråga.

LO anser även att den föreslagna ordningen att Arbetsförmedlingens bedömning ska lämnas vidare till Migrationsverket som på årlig basis lämnar ett förslag på vilka yrken som lämpligen ska finnas med på en bristyrkeslista är väl avvägda. LO anser att Migrationsverket har goda förutsättningar att identifiera riskyrken för arbetskraftsexploatering, människohandel och tvångsarbete tillsammans med andra myndigheter som deltar i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet. Dessa yrken bör av naturliga skäl inte tas upp på den bristyrkeslista som Migrationsverket lämnar till regeringen. Även om LO inte har några invändningar kring förslaget att regeringen ska ta fram en lista på yrken som ska exkluderas från systemet menar LO att det även är positivt att Migrationsverket lämnar en slutgiltig bedömning till regeringen om vilka yrken som ska finnas med på en bristyrkeslista för rekrytering av arbetskraftsinvandrare från tredje land.

Behåll det nyligen införda kravet på god försörjning

Enligt utlänningslagen och utvecklad praxis *har* försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare från tredje land varit lägst 13 000 kr i månaden. En nivå som lett till att det varit möjligt att erbjuda arbetskraftsinvandrare en deltidstjänst ner till en lön på 13 000 kr i månaden. Denna möjlighet försvann när kravet på *god* försörjning infördes i utlänningslagen 1 november 2023. God försörjning är en skärpning från det tidigare försörjningskravet på att arbetskraftsinvandrare ska kunna försörja sig.

Med skärpningen ska arbetskraftsinvandraren lägst erbjudas en lön som uppgår till 80 procent av svensk medianlön samt en lön som är lägst i nivå med tillämpligt kollektivavtal eller praxis i branschen. Om dessa villkor, tillsammans med ett antal andra villkor är uppfyllda, kan Migrationsverket bevilja ett arbetstillstånd. LO anser att denna ordning ska fortsätta att gälla i kombination med en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning.

Om regeringen går vidare med utredningens förslag kommer grundregeln vara att en arbetskraftsinvandrare behöver få en lön lägst i nivå med

medianlön, men med undantaget att det vid en bristsituation räcker med en lön som är i lägsta nivån med ett tillämpligt kollektivavtal. Detsamma gäller enligt förslaget vid säsonganställning. LO anser inte att detta är rätt väg att gå och anser att regeringen ska behålla regeln om god försörjning samt vidga kravet på god försörjning så att kravet även omfattar säsonganställda.

Att ta bort kravet på god försörjning riskerar leda till att en del av det utnyttjande som försvårats med hjälp av det nya kravet på god försörjning återupptas och att andelen migrantarbetare från tredje land i yrken med inga eller låga yrkeskvalifikationer ökar igen.

LO avstyrker med anledning av detta även utredningens förslag att ersätta systemet om *god försörjning* med det föreslagna lönegolvet.

Övriga synpunkter på utredningens förslag

- LO tillstyrker förslaget att Skatteverket ska meddelas om anställning inte påbörjas.
- LO anser att kravet på heltäckande sjukförsäkring första året ska gälla samtliga arbetskraftsinvandrare. Krav på heltäckande sjukförsäkring finns redan på flera ställen i utlänningslagen. Vid ansökan om EU-blåkort, ICT-tillstånd, tillstånd för säsongarbete och uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning med mera är det ett krav att utlänningen kan visa att han eller hon har, eller har ansökt om, en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige för att tillstånd ska beviljas. Kravet på heltäckande sjukförsäkring innebär att försäkringen ska täcka kostnaderna för såväl akut som annan sjukvård samt sjukhusvistelse, tandvård och eventuell hemtransport av medicinska skäl. Vad som i det enskilda fallet utgör en heltäckande sjukförsäkring bör dock vara en fråga för rättstillämpningen att avgöra. LO anser att det ska vara en självklarhet att samtliga arbetstagare som befinner sig i Sverige ska vara välförsäkrade vilket även inkluderar rätten till sjukvård från första arbetsdagen i Sverige. LO anser att arbetsgivaren ska stå för kostnaden för den heltäckande sjukförsäkringen.
- LO tillstyrker att den särskilda avgiften höjs till 1,5 prisbasbelopp och att överträdelser som har pågått under längre tid än 3 månader ska ge en särskild avgift på tre prisbasbelopp
- LO tillstyrker förslaget om att införa särskilda bestämmelser för arbetskraftsinvandrare som är anställda utomlands och som arbetar i Sverige. Detsamma gäller förslaget att om en arbetsgivare är etablerad i ett annat land och utstationerar utlänningar till Sverige ska det som sägs om arbetsgivare i utlänningsförordningens bestämmelser om kontroll vid

vistelse i Sverige också gälla i fråga om arbetsgivarens filial, koncernföretag eller tjänstemottagare i Sverige.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Mattias Schulstad
Handläggare